

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Kyllä on, erittäin tarpeellinen.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Nyt määritelty kokonaisrakenne on tarkoituksenmukainen, mutta useat seikat vaativat lisää täsmentämistä.

Seuraavia kysymyksiä/kommentteja lausuntona huomioitavaksi jatkossuunnittelussa:

- Miten käytännössä oppilaskohtaisen tuen oppilaiden määrä luokassa voidaan määritellä viideksi oppilaaksi? Tämä tarkoittaa, että luokkarakenteita voidaan joutua muuttamaan vuosittain, kun oppilaiden tuen tarve luokassa muuttuu. Yksisarjaisessa koulussa tai yhdysluokissa mahdolliset luokkarakenteen muutokset on erittäin vaikeita toteuttaa ja vaativat paljon henkilöstöresurssia lisää. Tuen lasten rajaus luokassa tuo paljon kustannuksia kunnille, ja on tärkeää turvata todellinen rahoitus lisäykselle.
- Koskeeko viiden oppilaskohtaisen tuen saajan säätely myös erityisluokkia? Tämä muutos ei olisi taloudellisesti mahdollista eikä järkevää.
- Esiopetukseen osallistuvien lasten tuen käytänteet poikkeavat jatkossakin varhaiskasvatuksen tuen rakenteista. Ei ole perustelua olla kahta erilaista tuen järjestelmää, kun tavoitteena on sujuvat nivelvaiheet. Esioppilaalle joudutaan edelleen tekemään kahdenlaisia päätöksiä; esi- ja perusopetuslain mukaisesti esiopetusajalle ja varhaiskasvatuslain mukaisesti täydentävään varhaiskasvatukseen. Tästä toiminnasta pitäisi ehdottomasti päästä pois.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Sääntelyehdotukset ovat tarkoituksenmukaisia, mutta vaativat lisää täsmentämistä.

Seuraavia kysymyksiä/kommentteja lausuntona huomioitavaksi jatkossuunnittelussa:

- Laskennallisen tukiopetuksen määrä on alhainen, todellinen tarve on suurempi.
- Ennakoivat tukitoimet tulee määritellä tarkasti, koska niitä varten kohdennetaan laskennallista resurssia.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Sääntelyehdotukset ovat tarkoituksenmukaisia, mutta vaativat lisää täsmentämistä.

Seuraavia kysymyksiä/kommentteja lausuntona huomioitavaksi jatkossuunnittelussa:

- Erityisopetuksen kelpoisuuksiin tarvitaan lisämäärittelyä. Mikä on erityisopettajan ja erityisluokanopettajan ero jatkossa? Voiko oppilaskohtaisia tukitoimia saavaa oppilasta opettaa kumpi vain, ellei kysymyksessä ole erityisluokan oppilas? Onko erityisopettaja kelpoinen opettamaan ja arvioimaan myös oppilasta, jolle on tehty päätös opetussuunnitelman rajaamisesta (ent. yksilöllistäminen)?
- Mikä on erityisluokan ja pienryhmän ero? Tämä tulisi avata.
- Tuleeko sääntelyä oppilaan tuen muutoksen prosessiin? Nykylainsäädännön mukaisesti tuen muutos on käsitelty monialaisessa ryhmässä. Ei ole lapsen edun mukaista, jos yksittäisen opettajan päätöksellä voidaan tehdä päätös tuen vahventamisesta.
- Tärkeää on olla yhteiset valtakunnalliset kriteereillä, millä nykyistä tehostetun tuen oppilaista osa siirtyy oppilaskohtaisiin tukitoimiin ja osa puolestaan ennaltaehkäisevien tukitoimien piiriin.
- On tärkeää määritellä, mitä ovat oppilaskohtaiset avustajapalvelut. Voiko olla eritasoista avustajapalvelua esim. henkilökohtainen ohjaaja/ luokkaohjaaja, joka antaa oppilaskohtaista tukea/ yleisohjaaja luokassa. Olisi tärkeää puhua laissa koulunkäynninohjaajista ei kouluavustajista.
- Pidentetyn oppivelvollisuuden muuttaminen oppivelvollisuuden varhentamiseksi kaventaa yksilökohtaisten polkujen mallia. Joskus on erittäin perustelua lykätä perusopetuksen alkamista. Koulun aloittamisikä voisi olla mieluummin joustava (6–8 vuotta). Muutoksessa on tärkeää huomioida nykyisin käytössä olevat pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaiden lisärahoitus sekä oppilasryhmän kokorajoitus. Mitä siis konkreettisesti tarkoittaa lain uusi pykälä tuen lukuun: Opetuksen järjestäminen oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite?
- Tulee tarkasti kuvata, millä kriteereillä oppilas voidaan vapauttaa oppiaineesta tilapäisesti. Oppiminen rakentuu aina edellisen tiedon pohjalla. Jos oppiaineesta vapauttaminen on tilapäistä, ei pystytä saavuttamaan oppiaineen koko perusopetuksen oppimäärää.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Sääntelyehdotukset ovat tarkoituksenmukaisia, mutta vaativat lisää täsmentämistä.

Seuraavia kysymyksiä/kommentteja lausuntona huomioitavaksi jatkossuunnittelussa:

- Tarvitaan vielä selkeät yhtenäiset tuen asiakirjat, jotka auttavat yhdenvertaisuuteen tukiasioissa. Nämä asiakirjat ovat hyvä olla koko maassa samanlaiset ja riittävän yksiselitteiset, jotta oppilaiden tasa-arvoinen kohtelu toteutuu nykyistä paremmin.
- Tärkeää olla selvät ohjeet, mistä asioista tarvitaan hallinnollinen päätös ja mikä on sen valitusosoite
- Millaisia selvityksiä ja lausuntoja tarvitaan hankkia oppivelvollisuuden varhentamisen päätöksen tueksi?
- Miten POL § 18 sisältöä tullaan muuttamaan? Tämän lain perusteella tehdään monia oppilaiden opetuksen järjestämiseen liittyviä päätöksiä mm. opiskelun järjestäminen poikkeuksellisesti, muualla kuin koulussa järjestettävä opetus, vuosiluokkiin sitomaton opetus). Onko nämä edelleen tarpeellisia?
- Säilyykö edelleen velvoite tarkistaa tuen hallintopäätöstä ennen kolmatta ja seitsemättä luokkaa, sekä kun lapsi muuttaa kunnasta toiseen.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Muutoksella on merkittävät taloudelliset vaikutukset. On tärkeää, että valtionrahoitus on riittävä ja sillä taataan ennakoivien tukitoimien toteutuminen. On huolehdittava, että riittävä rahoitus on osoitettu kunnille heti lain voimaantullessa.

Kunnille aiheutuvien kustannusten jakoperuste on hyvä. Tehtäviin osoitettu valtionosuus esitetään jaettavaksi 7–12 ja 13–15-vuotiaiden suhteessa, mikä on tasa-arvoinen jakamisen malli. Kustannusarvio voi kuitenkin olla alimitoitettu.

Eryteisesti taloudellisia vaikutuksia on ryhmäkoon määrittelyllä. Kuinka huolehditaan ryhmäkoosta liittyen oppilaskohtaisten tukitoimien piirissä oleviin oppilaisiin? Tärkeää on kokonaisuutena miettiä ryhmäkokoja eriluokka-asteilla. Kuntien taloustilanteiden takia ryhmäkokoja kasvatetaan tällä hetkellä. Tällä on tukiasioiden osalta huono ennuste. Luokan oppilasraja oppilaskohtaisissa tukimuodoissa voi johtaa siihen, että oppilaita ei siirretä tarvittavan tuen piiriin vaan pidetään ennaltaehkäisevän tuen piirissä.

On myös tärkeää valtakunnallisesti selvittää perussyitä, miksi oppilaat voivat meillä huonosti tai heillä on moninaisia haasteita oppimisen osalta. Vanhempien vanhemmuutta olisi myös tärkeä pystyä tukemaan eri keinoin. Osa vanhemmista on todella hukassa oman vanhemmuutensa kanssa. Vaikka koulu ja tuen järjestelmä toimii kuinka hyvin tahansa, se ei pysty korjaamaan tilannetta.

Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet muuttuvat ja paikalliseen työhön jää niukasti aikaa. Siirtymäajat eri muutoksiin ovat toivottavia.

On hyvä, että rahoitus perustuu jatkossa opetuksen järjestämisen tapaan, eikä lääketieteelliseen diagnoosiin.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Konsultoivan erityisopetuksen mahdollisuus tulisi olla myös Elmeri-kouluilla ja muilla vaativan erityisen tuen oppilaitoksilla. Konsultoivan erityisopettajan työnkuvaus tulee saada yhtenäiseksi ja rahoituspohja selkeäksi.

Varhaiskasvatuslain ja esi- ja perusopetuslain mukaiset tuen järjestämisen muodot tulee saada yhtenäiseksi.

Luokkakoon rajaaminen viiteen oppilaskohtaisia tukitoimia saavaan oppilaaseen tulee saada joustavammaksi. Luokkien vuosittaiset muutokset eivät ole lapsen edun mukaisia.

Molempien tuen muotojen konkreettiset toimenpiteet tulee määritellä tarkemmin.

Lappalainen Riitta
Liperin kunta